

ARTA EDUCAȚIEI POPULARE ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI PERMANENTE

INTEGRITY OF LIFELONG EDUCATION AND MASS EDUCATION

Silvia GOLUBIȚCHI,
doctorandă, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău

Lifelong education is an open educational system that includes a variety of objectives, techniques, different forms and contributes to the continuous development of the cognitive area.

It is a major principle that revives education, being supported by different educational actions, programs, plans and methods that integrate all social educational factors in a system. It has the capacity to improve the human personality during all his life.

Mass education is the basic part of Scientific Pedagogy. It includes all human conscience (people's wit – knowledge) that our ancestors possessed.

Integration between mass education and lifelong education means a development of the personality based on a special system of values.

Educația permanentă reprezintă o direcție importantă de evoluție a activității de formare-dezvoltare a personalității, care urmărește valorificarea tuturor dimensiunilor și formelor educației realizate pe tot parcursul vieții și în orice moment al existenței umane.

Educația permanentă este considerată „un instrument care îl pregătește pe om să ducă la bun sfârșit sarcinile și responsabilitățile pe care viața le impune”. Ca strategie, vizează structurile necesare pentru ca omul să se dezvolte pe tot parcursul vieții „prin intermediul multiplelor forme de autoinstruire” [4, p.50, 79.]. În măsura în care reflectă continuitatea activității de formare-dezvoltare a personalității, educația permanentă devine expresia unei relații ce înglobează toate formele, expresiile și momentele actului educativ [3, p. 200].

„Educația permanentă este un sistem educațional deschis, compus din obiective, conținuturi, forme și tehnici educaționale, care asigură întreținerea și dezvoltarea continuă a potențialului cognitiv, afectiv și acțional al personalității, al capacităților și deprinderilor de autoeducație, formarea de personalități independente și creative. Ea este nemijlocit legată de diagnoza și prognoza educației, de programare și de inovare pe termen lung a educației ” [1, p 28].

Educația permanentă reprezintă un principiu major al regenerării educației, în măsură să orienteze și să regularizeze continuu organizarea și desfășurarea educației, atât prin programe, cât și prin activități practice, presupunând integrarea tuturor factorilor sociali educogeni într-un sistem în măsură să acționeze asupra fiecărui individ pe toată perioada vieții lui,

în modalități variate, specifice, dar corelate, cu scopul de a asigura continuu performanța individuală.

În concepția filosofului și pedagogului francez Gaston Berger, educația permanentă presupune și un alt aspect, mai puțin întâlnit la alți pedagogi: menținerea unei proapețimi intelectuale, sub forma unor vii dorințe de a descoperi, de a inventa, pentru că suntem născuți pentru a învinge prin creativitate.

Educația permanentă trebuie să răspundă schimbărilor care se produc în societate, în știință, tehnică, cultură, etică, justiție, economie, profesiuni etc. Ea necesită, astfel, realizarea unui sistem de obiective și cerințe, printre care menționăm: înțelegerea necesității educației permanente atât la nivelul factorilor de decizie, al unităților de învățământ și al altor factori educativi, cât și al individului tânăr și adult; asigurarea împropătării și îmbogățirii sistematice și continue a cunoștințelor generale și speciale; perfecționarea capacităților și deprinderilor intelectuale și profesionale, iar pentru educator și a celor pedagogice-metodice, precum și dezvoltarea aptitudinilor generale și speciale; adaptarea pregătirii profesionale, a calificării la schimbările și mutațiile științifico-tehnice, profesionale.

Printre factorii para și extrașcolari, care își aduc o contribuție educativă valoroasă, atât la educație, dar mai ales la educația permanentă, organizată sau spontană, menționăm: mass-media, universitățile, expozițiile, muzeele, sim-

poziioanele, sesiunile științifice, consfăturile diverse, cluburile, cenacurile, casele copiilor și tineretului, excursiile. În cadrul acestor factori trebuie să se integreze familia și organizațiile tineretului și ale societății cultural-educative [1, p. 279].

Subliniind continuitatea, caracterului global și integrator al educației permanente, profesorul George Văideanu consideră școala ca pe o etapă fundamentală a educației permanente, în care se pun bazele și se asigură deschiderile necesare pregătirii ulterioare. *„Toate studiile și experiențele întreprinse la nivel mondial demonstrează că ceea ce nu se înfăptuiește cu teameinicie în perioada formării inițiale nu se va putea realiza decât foarte greu și cu mari cheltuieli mai târziu.”* [9, p. 217].

Educația permanentă este procesul de perfecționare a dezvoltării personale, sociale și profesionale pe durata întregii vieți, în scopul îmbunătățirii calității vieții atât a indivizilor, cât și a colectivităților. Condițiile fundamentale pentru educația permanentă sunt: posibilitatea învățării, motivația și educabilitatea. Educația permanentă este concepută ca un proces continuu și se întinde pe durata întregii vieți. Nu se limitează nici la educația paralelă, nici la cea postșcolară, nici la cea a adulților. Este abordată educația în totalitatea ei, în globalitatea ei, se unifică toate stadiile educației școlare pe orizontală și pe verticală, se includ modelele de educație formală, nonformală și informală [2, p. 47].

Educația permanentă este o soluție a dezideratului democratizării educației, asigurării și garanțării șanselor egale la instruire și educație tuturor categoriilor sociale, se opune astfel etilismul educațional. Față de rigiditatea și conformismul sistemului educațional instituțional, educația permanentă se caracterizează prin flexibilitate, diversitate (în conținut, tehnici, instrumente de învățare), propune modele și forme alternative de însușire a valorilor. Un susținător al strategiilor alternativelor în baza inovației este Jean Thomas: "*De-acum înainte trebuie să se caute alternative la ceea ce există atât în ceea ce privește conceptele, cât și înseși structurile educației. Nu se pune problema de a ameliora, trebuie să se inoveze.*" [8, p. 45].

O strategie a alternativelor cere să se recurgă permanent la inovație. Educația permanentă îndeplinește atât funcții de dezvoltare personală (intra și interpsihică), cât și funcții de dezvoltare socială (adaptare, integrare activă și creatoare, de susținere a capacităților omului de a face față solicitărilor complexe ale vieții). Orice nivel al educației formale, nonformale și informale este proiectat în perspectiva educației permanente. Spre exemplu, educația preșcolară este proiectată astfel încât, în timp, să favorizeze accesul la pregătirea continuă, permanentă. Accentul se pune pe respectarea reală a particularităților de vârstă și individuală, pe individualizarea învățării, pe autoînvățare și inter-

învățare, pe evaluare individualizată și de grup, pe autoevaluare.

Scopul final al educației permanente este de a îmbunătăți și menține calitatea vieții individuale și colective. Contextul educativ se extinde de la familie și școală la întreaga comunitate, la societate. În viitor se prefigurează *cetatea educativă*, societatea centrată pe educație, societatea învățării continue, o societate luminată care luminează, în care se dobândește învățarea de a fi și de a deveni. Din această perspectivă, *educația permanentă* reorientează și reorganizează sistemul educațional al societății [5, p.400].

Paul Lengrad vede educația permanentă ca pe o acțiune în stare "...să favorizeze crearea structurilor și modelelor care să ajute ființa umană, în tot cursul existenței sale, la progresul continuu, de pregătire și dezvoltare; să pregătească individul pentru ca acesta să devină cât mai mult propriul subiect și propriul instrument al dezvoltării sale prin intermediul multiplelor forme de autoinstruire" [4, p. 49-50].

Pentru Bogdan Suchodolski, extinderea educației permanente va determina ca aceasta să devină "... un mijloc de dezvoltare a nevoilor și interesului pentru valorile culturale, pentru că ea corespunde orientării preferințelor și înclinațiilor umane și pentru că ea face viața noastră mai colorată și mai valoroasă" [7, p. 312.].

În consens cu B. Suchodolski, un alt reputat specialist în

domeniu, Majin Rahnema consideră că educația permanentă “*își propune să se adreseze ansamblului ființei în devenire, în toate domeniile de-a lungul întregii vieți; ea transcende nu numai barierele artificiale între educația școlară și nonșcolară și distincția clasică între învățământul public general și educația adulților, dar se bazează de asemenea, în mod esențial, pe unitatea dintre procesele educative și viață care formează personalitatea umană; ea se referă în același timp la educația fundamentală, la formația personală, la dreptul la timpul liber sub aspectul său activ, cultural și artistic, și la accesul permanent la mijloacele educative în stare să dezvolte potențialul creator intelectual și fizic al omului*” [7, p.173].

Paradigma postmodernității educației constituie direcția fundamentală pentru evoluția activității de informare, dezvoltare a personalității umane în vederea integrării sociale optime, realizată din perspectiva educației permanente și autoeducației.

Conceptul de educație permanentă reflectă trei fenomene noi definitorii pentru statutul educației postmoderne prin care:

1) Tinde să preceadă nivelul dezvoltării economice, anticipând direcțiile de evoluție la nivelul resurselor umane și tehnologice;

2) Pentru prima dată în istorie își propune să pregătească oamenii pentru tipuri de societate care încă nu există;

3) Se confruntă cu contradicția dintre produsele educației și nevoile societății, începând să respingă un mare număr de pro-

duse oferite de educația instituționalizată [3, p 54-56].

Principalele obiective strategice pot fi:

- crearea unui cadru legislativ permisiv și stimulativ susținerii învățării continue;
- democratizarea accesului la toate nivelurile și formele de instruire a educației;
- raportarea conținutului educației la multiplele probleme ale vieții economice, politice, culturale, la problemele vieții personale;
- prioritatea promovării inovațiilor comparativ cu măsurile ameliorative;
- perfecționarea organizatorică, curriculară, metodologică a tuturor nivelurilor învățământului în perspectiva educației permanente;
- generalizarea învățământului preșcolar și elementar;
- completarea învățământului secundar cu forme de profesionalizare recurente;
- diversificarea învățământului superior (tipuri, profiluri, specializări) Bologna;
- educația adulților în școli și în afara școlilor;
- oferirea soluțiilor alternative (diversificarea fluxului de opțiuni);
- cooperarea internațională;
- sensibilizarea voinței politice a comunității pentru soluțiile de perfecționare și modernizare a sistemului educațional [5,p.406].

Pedagogia populară este baza pedagogiei științifice. Pedagogia populară este conștiința peda-

gogică a maselor (înțelepciunea neamului) manifestată în practica zilnică, ca proces firesc, ca parte integrantă a vieții poporului, ca proces de cultivare pedagogică, unde cea mai mare avuție a unui popor sunt copiii.

Ea a apărut odată cu omenirea. Caracteristica principală este spiritul colectivist, de aceea poporul a născocit vorbele cu tâlc, proverbele, a creat folclorul. Pedagogia populară are la bază tradiții, datini, jocuri, dansuri ș.a. Ea reprezintă obiectul de studiu al etnopedagogiei. La rândul său, etnopedagogia analizează faptele și fenomenele pedagogiei populare și stabilește în ce măsură contribuie obiceiurile și tradițiile la educarea tinerei generații [6, p.14]

Sistemele educaționale, în mare parte, reperează pe ideile pedagogiei populare, folosind aparatul științific al etnopedagogiei, evidențiind latura axiologică (valorile educative ale folclorului).

Ideile pedagogiei populare întruchipate în aforisme sunt orientate spre formarea la om a calităților general-umane (morale, estetice etc.)

Ideea *binelui* și *dragostei* în moștenirea aforistică populară este principală. În cazul dat, semantica cuvântului *dragoste* nu cuprinde numai sentimentele legate de o persoană, față de părinți, ci și sentimentele de *recunoștință*, *prietenie*, *admirație*, *compătimire*, *respect* etc. Asemenea dragoste reprezintă izvorul binelui între oameni.

Valorile perene ale spiritualității noastre sunt din cele mai vechi

timpuri *munca pașnică, respectul față de părinți, buna ordine a căminului familial, omenia, demnitatea* [6].

Deci demonstrarea, sfatul și cerința sunt metode generale de învățatură, esențiale în transmiterea experienței de la o generație la alta prin unitatea care este precedată de autoritatea tipică considerată de popor *ideal, scop, model* prin reguli de educație care se moștesc din generație în generație [6].

Ideile și argumentele poporului decurg din concepțiile lui despre viață.

Poporul român posedă trăsături specifice în *limba națională, tradiții și obiceiuri, literatură și artă, istorie și folclor ca și alte popoare, își are cultura sa* [6, p.20].

Cultura europeană își are baza creștinismul, raportând omul la un plan valoric superior, cum este cel al valorilor religioase, *deoarece toate valorile autentice aparțin credinței*. Credința în religie cuprinde un ansamblu de principii și norme [6, p.23].

În acest context pedagogia populară contribuie prin:

- cunoașterea experienței educative a poporului ce permite aplicarea procesului pedagogic din punct de vedere istorico-social;
- cultura pedagogică tradițională care dispune de un sistem destul de variat, întrunind diverse funcții, factori, metode și forme ale educației;
- procesul integrator de formare a personalității;
- însușirea culturii și formarea creativității

Anume din această cauză educația necesită o restructurare conform unei metodologii de tip interdisciplinar, sistemic, organizată la nivel terțiar axată pe valorile fundamentale ale omenirii. Necesitatea transmiterii exacte a experienței a creat mijloace optime de exprimare a ideilor. Prin aceasta se explică faptul că fiecare idee a pedagogiei populare conține în sine o multitudine de concluzii, prin care educația se înscrie ca o consecință a unor sau altor fenomene sociale. Obiectivul culturii pedagogice populare constă în formarea omului ideal. Pedagogia populară îl are pe om în vizorul său pe parcursul întregii vieți: de la naștere până la moarte, de la nepot până la bunel. La fel și educația permanentă vizează formarea personalității umane de-a lungul întregii vieți.

Astfel, multe valori pedagogice ale poporului nostru îmbogățesc

arsenalul axiologic al idealului omului contemporan.

Integritatea educației permanente cu educația populară presupune ca scopurile educaționale particulare să nu poată fi atinse în mod izolat. Această unitate a scopurilor educaționale mai este numită unitate internă a procesului educativ. Aceasta înseamnă că poziția personalității se formează ca o formațiune psihică integră pe baza unui anumit sistem de valori. Integritatea externă a educației subliniază că unele și aceleași modalități educaționale pot fi utilizate pentru atingerea unor obiective educative particulare diferite. Scopul oricărei educații este reproducerea continuă și progresivă a omului, prin formarea calităților general-umane mereu în cadrul de perspectivă a umanității, aceasta fiind una dintre cele mai dificile căutări și realizări ale societății umane.

BIBLIOGRAFIE

1. BONTAȘ, I., *Pedagogie*, - București, Editura ALL, 1996, 314 p.
2. DAVE, R. H., (Sub redacția), *Fundamentele educației permanente*, - București Editura Didactică și Pedagogică, 1991.
3. FAURE, E., și colab., *A învăța să fii*. Un raport UNESCO, - București, Editura Didactică și Pedagogică, 1974.
4. LENGRAND, P., *Introducere în educația permanentă*, - București, Editura Didactică și Pedagogică, 1973.
5. MACAVEI, E., *Pedagogie. Teoria Educației*, Vol.II - București, Editura Aramis, 2001
6. SILISTRARU, N., *Etnopedagogie*, - Chișinău, Editura Centrul Educației al USM, 2003. 268 p.
7. SUCHODOLSKKI, B., *L'education parallele*, în „Perspectives”, - Paris, UNESCO, 1972, nr. 2
8. THOMAS, J., *Marile probleme ale educației în lume*, - București, Editura Didactică și Pedagogică, 1977.
9. VĂIDEANU, G., *L'education permanente – imperative de la Societe moderne*. In *“L'education permanente en Roumanie”*, - București, 1975.
10. VĂIDEANU, G., *Educația permanentă: conceptual și incidențele educației permanente asupra învățământului*, în *Pedagogie, Ghid pentru profesori*, - Iași, Universitatea „Al. I. Cuza”, 1986.